

มูมมิดในมะนิลา กับเรื่องราวของ MA' ROSA

พลูโตแอนต์แครอน เชียง

สภาพความยากจนในสังคมที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นยังคงมีอยู่สูงในฟิลิปปินส์ หลายชีวิตในชุมชนแออัดต้องดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอด และบางชีวิตต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวงจรของการค้ายาเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงความยากลำบาก MA' ROSA ภาพยนตร์สัญชาติฟิลิปปินส์จากฝีมือการกำกับของ บิลันเต้ แมนโดซา (Billante Mendoza) เจ้าพ่อภาพยนตร์นอกกระแส ได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของคนยากจนมาตีแผ่เพื่อกะเทาะให้เห็นโครงสร้างทางสังคม และวงจรของยาเสพติดที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบบนเส้นทางของคนไร้โอกาส นอกจากนี้ เขายังกระชากหน้ากากของกระบวนการยุติธรรมที่เต็มไปด้วยการคอร์รัปชันและความฉ้อฉลของตำรวจออกมาให้เห็นอย่างตรงไปตรงมา

มูมิตในมะนิลา กับเรื่องราวของ MA' ROSA

โรซา (ROSA) หญิงวัยกลางคน เบื้องหน้าเธอคือเจ้าของร้านขายของชำ (ROSA Sari – Sari Store) กลางชุมชนแออัดในกรุงมะนิลา เมืองหลวงของฟิลิปปินส์ แต่เบื้องหลังเธอและสามีกลับลักลอบค้ายาเสพติด กระทั่งวันหนึ่งตำรวจได้เข้าล้อมซื้อพร้อมจับกุมทั้งคู่เพื่อนำไปดำเนินคดีตามกฎหมาย แต่เหตุการณ์กลับตาลปัตร เมื่อเจ้าหน้าที่กลับเสนอหนทางลัดที่จะช่วยให้รอดพ้นจากความผิด นั่นคือการเปิดเผยชื่อผู้ค้ารายอื่นๆ พร้อมต้องจ่ายเงินจำนวนห้าหมื่นเปโซให้กับเจ้าหน้าที่

ที่มาของภาพ <https://www.moviemaker.com/foreign-contenders-marosa-brillante-mendoza-philippines/>

เมื่อเห็นช่องทางของการรอดพ้นทั้งคู่จึงตัดสินใจทำตามเงื่อนไข ด้วยจำนวนเงินที่มากเกินไป จึงบีบคั้นให้ลูกๆ ของเธอต้องใช้หลายวิธี เพื่อหาเงินจำนวนมากในเวลาจำกัด ทั้งขายทรัพย์สินมีค่า ทรากหน้ายิ้มเงิน รวมถึงการขายบริการ ซึ่งถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากฟิลิปปินส์เป็นสังคมที่มีความเชื่อในศาสนาจักรคาทอลิกอย่างเคร่งครัด ไม่ยอมรับพฤติกรรมความสัมพันธ์ของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน คงเป็นเพียงการยอมรับในตัวบุคคลเพศที่สามเท่านั้น¹ ผลจากการจัด 10 อันดับ ประเทศที่มีผู้เดินทางไปซื้อบริการทางเพศมากที่สุดพบว่า ฟิลิปปินส์ติดอันดับ 6 ทั้งที่การซื้อขายบริการทางเพศเป็นสิ่งผิดกฎหมาย²

ที่มาของภาพ <https://www.moviemaker.com/foreign-contenders-marosa-brillante-mendoza-philippines/>

อย่างไรก็ตาม โรซา ยอมดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อแก้ปัญหา แต่เธอจะไม่ยอมขายบ้าน เพราะได้ตั้งปณิธานไว้ว่าจะไม่ยอมกลายเป็นคนไร้บ้านอย่างเด็ดขาด เมื่อเงินจำนวนสี่หมื่นหกพันเปโซมาถึงมือเจ้าหน้าที่ ซึ่งไม่เป็นที่พอใจ เธอจึงขอโทรศัพท์ที่ทางตำรวจยึดไว้กลับคืนมาและนำไปจำหน่ายเพื่อซื้ออิสรภาพ เงินในมือของโรซากำลังถูกนำไปยังสถานีตำรวจ แต่ทว่าระหว่างทางสิ่งที่มองเห็น กลับทำให้เธอเกิดความหวาดหวั่นปนความสับสนและกลายเป็นหยดน้ำตาแห่งความเศร้า

ตาซังอำนาจแห่งฟิลิปปินส์

ความยุติธรรมบนกติกาสากลนับเป็นการให้เกียรติความเท่าเทียมกันของมนุษย์ แต่ในบางสังคมการตั้งกฎได้แปรเปลี่ยนไปตามการสถาปนาของผู้มีอำนาจในการต่อรอง เช่นเดียวกับสังคมฟิลิปปินส์และอีกหลายประเทศในโลก

MA' ROSA ภาพยนตร์ที่มีแกนกลางของเรื่องเป็นประเด็นเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดที่กำลังกัดกินประเทศ โดยผู้กำกับได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้กระบวนการค้ายาเสพติดยังคงอยู่นั่นคือ ปัญหาความยากจนซึ่งส่งผลให้ประชาชนไร้ทางเลือก และการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เห็นได้จากการปฏิบัติภายหลังจับกุมผู้ค้ายาเสพติด แทนที่จะดำเนินการตามกฎหมายกลับชดเชยครุฑเงินเพื่อแลกกับการปล่อยตัว ต้องดิ้นรนนำเงินมาซื้ออิสรภาพ เมื่อได้รับการปล่อยตัวหลายคนต้องหวนกลับไปสู่วงจรการค้ายาอีกครั้งเพราะต้องการหาเงินไปใช้หนี้ เป็นวัฏจักรเวียนวนอยู่เช่นนี้ ซึ่งส่งผลเสียหายต่อประเทศเป็นอย่างมาก

ปัญหาเสพติดจึงเป็นปัญหาระดับโครงสร้างของรัฐ แต่ผู้มีอำนาจกลับไม่ต้องการจัดการอย่างจริงจัง เพราะปัญหาดังกล่าวเป็นช่องทางที่สามารถแสวงหาผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม เมื่อประธานาธิบดี โรดริโก ดูแตร์เต (Rodrigo Duterte) เข้ามาประกาศสงครามกับยาเสพติดส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตไปแล้วอย่างน้อย 7,000 คน โดยทั้งดูแตร์เตใช้ท่าทีอัน “แข็งกร้าว” ในการปฏิบัติ สำหรับกรณีของฟิลิปปินส์มี

การฆาตกรรมผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด “อย่างเป็นระบบ” โดยเน้นไปที่คนยากไร้และผู้มีรายชื่อในบัญชีของทางการ ซึ่งบางกรณีเกิดจากฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ ดูแตรเต ได้ประกาศขยายระยะเวลาทำสงครามกับยาเสพติดออกไปเป็นจนวนสี่วาระการดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2565³ ท่ามกลางความกังวลของหลายฝ่ายเกี่ยวกับจำนวนผู้เสียชีวิตที่พุ่งสูงขึ้นเรื่อยๆ จากประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้ชมจากหลายประเทศเฝ้ารอการนำเสนอผ่านบทภาพยนตร์นอกกระแสของฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะการกำกับและการตีความของ แมนโดซา ผู้กำกับชื่อดัง เนื่องจากต้องการเห็นมุมมองของเขาต่อนโยบายประกาศสงครามยาเสพติด ที่เกิดจากการกระทำของผู้ที่เขาสนับสนุนอย่างเปิดเผยอย่าง ดูแตรเต

แนวทางอย่างแมนโดซา

แมนโดซา ผู้กำกับรุ่นใหม่ที่ทำให้โลกของวงการภาพยนตร์รู้จักฟิลิปปินส์ ด้วยเนื้อหาที่เน้นการบอกเล่าความเป็นจริงของสังคมระดับล่าง ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการคอร์รัปชัน โดยภาพยนตร์ของเขาจะมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ นั่นคือ การใช้นักแสดงที่เป็นชาวบ้านหรือขอให้นักแสดงที่รู้จักกันมาร่วมแสดงให้ แต่ละฉากจะถ่ายทำจากสถานที่จริง เช่น ชุมชนแออัด ซึ่งถือเป็นการฉีกกฎเกณฑ์ของการสร้างภาพยนตร์กระแสหลักที่ต้องประณีตสวยงาม โดยผลงานภาพยนตร์ของแมนโดซาจะมีภาพไม่คมชัดและตัดต่อในรูปแบบเฉพาะ ทั้งหมดคือจุดเด่นและข้อแตกต่างที่ทำให้เขามีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักในวงการภาพยนตร์

นอกจากนี้ การที่นักแสดงนำอย่าง Jaclyn Jose ผู้รับบท ROSA ได้กลายเป็นนักแสดงคนแรกของเอเชียที่คว้ารางวัลนักแสดงนำหญิงยอดเยี่ยม จากเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ ประเทศฝรั่งเศส ครั้งที่ 69 ซึ่งถือเป็นเกียรติแก่วงการภาพยนตร์ฟิลิปปินส์และเอเชียอีกด้วย

¹ Nation TV. (2558). สกู๊ปต่างประเทศ ฟิลิปปินส์ยอมรับกลุ่มเพศที่ 3 มากขึ้น. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://goo.gl/ho7xHd>

² Chicministry. (2560). 10 ประเทศเจ้าแห่ง Sex Tourism ประเทศที่มีผู้เดินทางไปซื้อบริการทางเพศมากที่สุด. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://goo.gl/zd67RL>.

³ สำนักข่าว bbc ไทย. ทศวรรษ “สงครามยาเสพติด” จากทักษิณ ถึงดูแตรเต. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://goo.gl/mKsKCQ>.